

Nakakahomopikonensis na Pagtingin sa Kababaihan

Maria Fe Gannaban-Hicana
Philippine Normal University
hicana.mfg@pnu.edu.ph

Abstrak

Saklaw ng papel ang pagtalakay sa gampanin ng kababaihan sa lipunan ngayong ika-21 siglo. May tatlong layunin ang talakay sa papel na ito. Dinalumat ang tatlong praxis sa pag-aaral: Una, tinahip ang anatomiya ng pagkababae. Sumunod ay dinukal ang historikal na sipat: homopikonensis ng kababaihan. panghuling praxis ay ang pagtatahip ng reimahinasyon tungo sa pagbalikwas na pundasyon. Dinalumat ang tatlong praxis sa pag-aaral: una, tinahip ang anatomiya ng pagkababae; pangalawa, dinukal ang historikal na sipat, ang homopikonensis ng kababaihan; at panghuli, ang pagtatahip ng reimahinasyon tungo sa pagbalikwas na pundasyon. Ang mga datos ay batay din sa pagsusuri ng mga kaugnay na pag-aaral at literatura. Sa pamitawan ng papel, nilagom ang papel ng kababaihan sa iba't ibang panahon at ang hamon ngayong makabagong panahon at sa pag-iral na rin ng LGBTQ+. Ang disenyo ng pag-aaral na ito ay penomenolohikal na nakasentro sa mga pananaliksik ng mga teorya, konsepto, at mga inuormasyon hinggil sa papel ng kababaihan sa lipunan sa iba't ibang panahon. Target din ng pag-aaral ang masinsinang deskripsiyon ng kultural na pagsusuri sa mga nakakahomopikonensis na estereotipo sa kababaihan. Nakaangkla ito sa dalumat ng gampanin ng kababaihan sa lipunan at ang kaakuhan ng pagiging babae sa pagsusulong ng pagkabansa, sa mga layunin ng edukasyong pangwika, at higit na makapag-aambag ang saliksik na ito sa kultural na usapin ng pag-aaral. Sinuri din ang ilang likha ng mga babaeng manunulat na unigpaw ang usapin ng karapatan ng kababaihan.

Susing Salita: homopikonensis; kababaihan; anatomiya; reimahinasyon

Abstract

This paper encompasses a discussion of the role of women in society within the 21st century. This discussion is structured around three primary objectives. The study employs three distinct praxis: Firstly, the anatomy of womanhood is delineated. Secondly, a historical perspective, the 'homopikonensis' of women, is explored. The final praxis involves the crafting of a reimagination aimed towards a foundational

resurgence. The data also relies on the analysis of relevant studies and literature. In the paper's conclusion, the role of women across various historical periods is summarized, alongside the contemporary challenges presented by modern times and the presence of the LGBTQ+ community. This study employs a phenomenological design, centering on the research of theories, concepts, and information pertaining to the role of women in society throughout different eras. It also targets a detailed description of the cultural analysis of prevailing 'homopikonensis' stereotypes concerning women. This is anchored in the concept of women's societal roles and the essence of womanhood in national development, the objectives of language education, and ultimately, this research aims to contribute to cultural studies. Works of female authors that advanced the discussion of women's rights were also examined.

Keywords: pester; women; anatomy; reimagination

Introduksiyon

Kung tutuusin walang tinatanging araw ang pagdiriwang sa kababaihan dahil buong buhay nila ay kaalinsabay ng pag-inog ng kanilang mundong ginagalawan kahit pa sila ay nasa balighong sitwasyon ng ebolusyon. May mga sandaling natitigil ang pag-iral ngunit kailangang bumalikwas at harapin ang katotohanan. Kaya walang pinipiling araw ang kanilang pag-iral, mula sa pagsilang hanggang kamatayan. Mababanaag sa mga pananaliksik at sa mga dahon ng kasaysayan ang mababang pagtingin sa kababaihan gayong halos kalahati ng bilang ng populasyon sa daigdig ay binubuo ng kababaihan. Dahil dito, sinuyod ng mananaliksik ang ilang pakahulugan sa pagiging ina upang madalumat kung paano sinisipat, kinikilala, o binibigyang-pakahulugan ang mga babae. Mula sa elektronikong diksiyonaryo ng UP binigyang-kahulugan ang *ina* bilang:

i-ná

png

1: [Bik Hil Iba Ilk Iva Mag Mrw Pan Tag Tau] magulang na babae; babaeng nakapagluwal na ng sanggol: ÉRMAT, INÁNG1, IRÓY, MADRÉ3, MÁTER, MOTHER, YÉNA2 Cf NÁNANG

2: taguri sa matandang babae

3: [Tau] kapritso

Pansinin na hindi lamang nakasentro sa wikang Tagalog ang katawagan kundi kasali ang iba pang mga wika sa Pilipinas (i.e Bikol, Hiligaynon, Iluko, Ivatan, at Pangasinan). Ihambing natin ang nakasaad na kahulugan ng KWF sa elektroniko:

i•ná

Pangngalanlugaran

1. Magulang na babae.
2. Babaeng nakapagluwal na ng sanggol.

→ IMÂ, INDÂ, INÁNG, INÁY, MÁMA, MOMMY, NÁNAY

Sa depinisyong inilagay, mapapalawak pa ang kahulugan ng ina batay sa iba pang mga katawagan na inilagay na nasa kulay asul ang mga salita. Makikita pa ang ibang kahulugan nito sa pagpindot sa mga salitang naka-capslock na kulay asul. Sa pagdalumat, mapapansin na hindi kasali sa depinisyong ang babae na walang anak o walang kakayahang manganak bagamat may tiyak na katawagan sa mga kalagayang ito ngunit tila ibinabadya ang estereotipong papel na dapat gampanan ng babae sa lipunan. Sa tradisyonal na kasaysayan, tanging ang papel ng kalalakihan ang naibabandila sa lipunan ngunit umigpaw lamang ito noong panahon ng mga Espanyol. Naitanghal ang papel ng kababaihan bago pa man dumating ang mga Espanyol sa kaakuhan ng mga babaylan, mataas ang kanilang katayuan sa lipunan at iginagalang ng lahat.

Sa isang banda, nakakahomopikonensis ang mga katawagan sa kababaihan lalo na't nama-*marginalize* at mababa ang pagtingin. Mula sa salitang-ugat na 'pikon' ang salitang ito na mula naman sa wikang Espanyol *picón* meaning "touchy" or "peevish," a pikon is someone whose pride is easily wounded (ayon sa AI overview); at nilakipan ng unlaping naka-, dinagdagan ng salitang 'homo' na nangangahulugang kabilang sa genus, at sa huling salita ay inilakip ang hulaping '-ensis' na ayon sa AI overview ay can refer to the Latin suffix meaning "pertaining to" or "originating in," often used in scientific names of places or things, or it can be a noun referring to a genus of edible razor clams. The Latin word *ensis* itself also means "sword," which is the root for both the suffix and the clam genus, as the clams are shaped like swords. Sa madaling salita, hindi makikita sa preskriptibong gramatika ang salitang nakaka-homopikonensis kundi sa deskriptibong pagpapakahulugan lamang ito maihahanay. Sa kabuoan, dinalumat ang ilang mga datos ng mga kaugnay na pag-aaral at literatura na naging bahagi ng papel na ito. Iisama rin ang mga piling likha ng mga babaeng manunulat upang mabigyan ng katarungan ang pagdukal sa layuning isinusulong ng artikulo.

Layunin ng pag-aaral

May tatlong layunin ang talakay sa papel na ito. Una, mailahad ang anatomiya ng pagkakababae sa usaping biyolohikal at sosyolohikal. Pangalawa, masuri ang historikal na

kasaysayan ng papel ng kababaihan sa lipunan. Panghuli, matahip ang reimahinasyon ng kababaihan tungo sa pagbalikwas ng pundasyon. Nakasaad ang mahahalagang datos na ito sa balangkas ng pag-aaral:

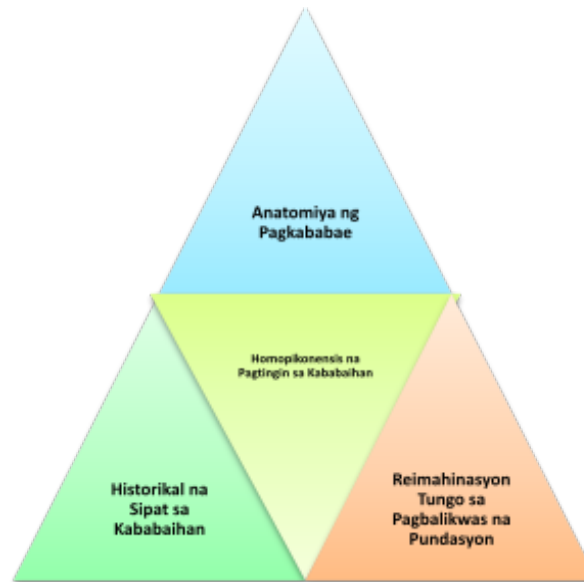

Figura 1. Konseptwal na balangkas ng pag-aaral

Malinaw na inilahad sa konseptwal na balangkas na ang pag-aaral ay nagpapakita ng isang *multi-faceted* na pagtingin sa kababaihan. May tatlong pangunahing aspekto ang mga ito na nagkakaugnay-ugnay: (1) Anatomiya ng Pagkababae- nakaluklok ito sa itaas na bahagi ng tatsulok, kung saan nagpapahiwatig ito ng pangkalahatang paksa o ang kabuoang konsepto ng talakay. Dagdag pa, ito ay tumutukoy sa biyolohikal na katangian ng kababaihan, gayundin ang mas malawak na depinisyon ng pagiging babae sa *spectrum* ng lipunan at nagsilbing pundasyon para sa mga konsepto. (2) Historikal na Sipat sa Kababaihan – tumutukoy ito sa kung paano tiningnan ang kababaihan sa iba't ibang panahon sa kasaysayan. Inilakip dito ang mga tala ng mga pag-aaral. Iginiit sa pag-aaral na ang pag-unawa sa mga nakaraang pananaw ay mahalaga upang maunawaan ang kasalukuyang kalagayan ng kababaihan. Nagbibigay ito ng konteksto sa kung paano nabuo ang mga kasalukuyang pananaw. (3) Reimahinasyon Tungo sa Pagbalikwas na Pundasyon – sa bahaging ito tinahip ang pangangailangan na muling isipin at baguhin ang mga kasalukuyang pananaw sa kababaihan. Ang "pagbalikwas" ay nagpapahiwatig ng paglaban sa mga tradisyonal o mapaniil na pananaw. Ito ay nagmumungkahi ng pagbuo ng isang bagong pundasyon para sa pag-unawa sa kababaihan, na nakabatay sa pagkakapantay-pantay at pagpapalaya. Samakatuwid, iminumungkahi ng pag-aaral na ito ang solusyon o ang layunin ng konsepto kung mamarapatin ng panahon. Pinakaubod ng

pag-aaral ang Homopikonensis na Pagtingin sa Kababaihan – dito nakaangkla ang tatlong praxis na inilahad ukol sa mga nakakapikon na pananaw sa kababaihan dahil may pagkiling sa usapin ng *gender*. Kung gayon, isang makitid o limitadong pananaw sa kababaihan, alalaong baga, isang tradisyonal o makalumang pananaw sa kababaihan na nakabatay sa mga estereotipo. Ito ay kumakatawan sa isang problema na kailangang bigyang-pansin. Samakatuwid, ang konseptwal na balangkas ng pag-aaral ay nagpapahiwatig ng isang proseso ng: Pag-unawa sa kabuoan ng pagiging babae; Pagsusuri sa mga makitid at makasaysayang pananaw sa kababaihan; at Pagsisikap na baguhin ang mga pananaw na ito tungo sa isang mas progresibo at makatarungang pag-unawa. Alinsunod nito, ang pag-aaral ay isang pagtatangka na maunawaan ang mga kasalukuyang pananaw sa kababaihan, ang mga pinagmulan nito, at kung paano ito mababago para sa mas mahusay na perspektiba sa kababaihan. Isang pragmatikong hakbang bilang praktikal na esensiya ng pag-aaral higit sa pag-igpaw bilang babae lang sa lipunan: lamáng ang babae at hindi lamang.

Metodolohiya

Ang disenyo ng pag-aaral ay penomenolohikal na nakasentro sa mga pananaliksik ng mga teorya, konsepto, at mga impormasyon hinggil sa papel ng kababaihan sa lipunan sa iba't ibang panahon. Target din ng pag-aaral ang masinsinang deskripsiyon ng kultural na pagsusuri sa mga nakakahomopikonensis na estereotipo sa kababaihan. Isinaalang-alang ang kontekstwalisadong pagsusuri na iniugnay sa mga karanasan ng kababaihan tungo sa reimahinasyon upang bumalikwas sa pundasyong kinatatayuan at kinabibilangan. Sinuri din ang ilang likha ng mga babaeng manunulat na umigpaw sa usapin ng karapatan ng kababaihan bilang bahagi ng pagsusulong sa artikulo. Isinagawa ang mga ito sa una at huling yugto ng pag-aaral.

Mga kalahok sa pag-aaral

Tuon ng pag-aaral ang pagtingin sa gampanin ng kababaihan sa lipunan. Ang mga kalahok sa pag-aaral ay kinabibilangan ng apat na kababaihan mula sa iba't ibang panahon (age range by generation): Gen Z (1997-2012), Millennials (1981-1996), Gen X (1965-1980), Boomers/Gen Zones (1955-1964).

Instrumentong ginamit sa saliksik

Ang pag-aaral na ito ay gumamit ng dulong penomenolohikal na ang layunin ay maunawaan ng mga danas ng mga kalahok. Isinagawa ang *focus group discussion* (FGD) hinggil sa gampanin ng kababaihan sa iba't ibang panahon at ang mga nakakahomopikonesis na kanilang danas sa lipunang kinabibilangan. Isinama ang pagsusuri ng mga kaugnay na pag-aaral at literatura sa una at huling yugto ng pag-aaral. Ang mga tanong na binuo ng mananaliksik ay nagsilbing gabay lamang at ang talakayan ay

umusbong sa mga direksiyon na hindi inaasahan. Sa higit na malinaw na pagpapaliwanag, ang mga datos na nakalap mula sa isinagawang FGD ay *emergent*, ibig sabihin, ito ay nabuo sa panahon ng talakayan sa mga interlokyutor ng mananaliksik. Ang layunin ng pag-aaral ay maunawaan ang mga kahulugan at tema na lumabas mula sa mga karanasan ng mga interlokyutor, hindi upang sukatin ang *pre-defined variables*. Sa halip na isang balidong instrumento, gumamit ng isang *discussion guide*. Ang gabay na ito ay naglalaman ng mga pangunahing tanong na naglalayong tuklasin ang mga karanasan ng mga kababaihan sa iba't ibang panahon. Ito ay nagsilbing gabay sa mananaliksik upang mapanatili ang pokus ng talakayan. Hindi *deputized* ang pagkuha ng mga datos sa mga kalahok dahil apat lamang ang mga ito at nagampanan ito ng mananaliksik. Sa penomenolohikal na pananaliksik, ang mananaliksik mismo ang pangunahing instrumento. Nangangahulugan ito ng kakayahan ng mananaliksik na makinig, magtanong, at mag-interpret ng mga datos na napakahalagang papel ng mananaliksik. Isinagawa ng mananaliksik ang malalim na pagsusuri ng mga transkripsyon ng FGD at mga kaugnay na literatura upang makilala ang mga tema at kahulugan na lumabas mula sa mga danas ng mga interlokyutor.

Pagsusuri ng datos

Sa unang yugto ng pag-aaral ay sinuri ang mga kaugnay na pag-aaral at literatura na may kaugnayan sa kasalukuyang pag-aaral. Ang pagpili at pagsusuri ng mga akda ng mga babaeng manunulat sa teksto ay nagpakita ng isang maingat at sinadyang proseso. Hanggang sa huling yugto ng pag-aaral ay isinagawa rin ang mga ito. Nakatala ang paghimay sa mga hakbang na isinagawa sa mga pagsusuri ng mga kaugnay na literatura:

(1) Proseso ng Pagpili

A. Kaugnayan sa Tema: Pinili ang mga akda dahil sa mapangahas na mga idea sa reimahinasyon sa papel ng kababaihan at tumututol sa patriyarkal na pananaw sa lipunan.

B. Kritikal na Pagsusuri: Kritikal na sinuri ang mga akda ng mga manunulat ukol sa tradisyonal na pagkababae at mga limitasyon ng lipunan na nagpapakita ng malalim nilang pag-unawa sa kasarian at panawagan para sa pagbabago.

C. Representasyon ng Iba't Ibang Pananaw: Pinili ang mga manunulat upang ipakita ang iba't iba nilang karanasan at perspektiba na bagaman magkakaiba ay nagkakaisa naman sa pagtataguyod ng pagkakapantay-pantay ng kasarian.

(2) Proseso ng Pagsusuri

Ang pagsusuri ng mga akda ay nakapokus sa pag-unawa sa kung paano inilalarawan ng mga manunulat ang karanasan ng kababaihan sa konteksto ng lipunan.

Sinuri ang mga tema, simbolo, at mga mensahe na nakapaloob sa mga akda upang maunawaan ang kanilang pananaw sa "reimahinasyon ng kababaihan." Sa pagsusuri ng mga akda, pinili ang mga babaeng manunulat na sina Mabanglo, Santiago, at Bautista- *nasa akda ni San Juan*, batay sa kanilang tagal sa larang ng pagsulat ng mga akda ukol sa kababaihan partikular ang pagtatanggol at pagbaklas sa mge ideolohiyang ikinakapit sa mga kababaihan. Bukod dito, batikan ang mga manunulat dahil sa mga natamo nilang parangal sa Carlos Palanca, kung saan kabilang pa nga sila sa Hall of Fame. Samakatuwid ang pagsusuri sa mga tekstong binanggit sa pag-aaral ay nagbibigay- diin na ang pagpili sa mga manunulat ay hindi arbitraryo, kundi batay sa isang maingat na pagsasaalang-alang ng kanilang mga akda at ang kanilang kontribusyon sa diskurso ng kababaihan. Sa pamamagitan naman ng isinagawang FGD, narito ang mga hakbang na isinagawa: Itinala ang mga naging sagot ng apat na interlokyutor. Ang unang hakbang ay ang pagtatranskrayb ng *audio recordings* ng FGD ng mga interlokyutor. Isinagawa ito upang magkaroon ng *text-based* na bersiyon ng diskusyon upang madaling masuri ang mga datos. Pagkatapos, ang mga datos ay isinaayos sa pamamagitan ng pagkakategorya batay sa mga pangunahing paksa na lumitaw sa diskusyon. Sinuri ang mga datos na nakalap batay sa tatlong komponent: (1) Paghahati-hati ng mga tema – inisa-isa ang mga nasaliksik mula sa usaping biyolohikal at sosyolohikal. Pagkatapos ay sinuri at saka inihanay sa kategorisasyon, (2) Pag-aaral ng Teksto – dinalumat ang mga ito upang maunawaan ang konteksto ng bawat pag-aaral, at (3) Paghahanap ng Kabuluhan - isinasagawa ang proseso ng paghahanap ng kabuluhan o ubod (*essence*) ng bawat karanasan o kategorya. Nangangahulugan ito ng pagtukoy sa pinakamahahalagang elemento o katangian na bumubuo sa bawat tema o kategorya. Sumunod na isinagawa ang *coding* na proseso ng paglalagay ng mga leybel sa mga bahagi ng transkrip na may kaugnayan sa mga kategorya. Tinukoy ang mga tema at padron na lumitaw sa diskusyon. Dinalumat ang mga datos batay sa paghahanap ng pare-parehong sagot ng mga interlokyutor, mga hindi inaasahang pagbabahagi ng mga danas, at ang mga emosyonal na reaksiyon ng mga kalahok. Panghuling hakbang ay ang pag-uulat ng mga resulta sa isinagawang FGD.

Etikal na konsiderasyon

Mahigpit na isinaalang-alang ng mananaliksik ang usapin ng kumpedensiyalidad. Hiningan ng pahintulot ang mga interlokyutor sa pamamagitan ng pagbibigay ng liham at ang pagsang-ayon nila sa pag-aaral. Tiniyak ng mananaliksik na ang nalikom na datos sa hermeneutic interbyu ay nanatiling kumpedensiyal. Hindi rin binanggit ang mga pangalan ng interlokyutor sa pag-aaral. Tanging ang mananaliksik lamang ang may akses sa mga impormasyon ng kalahok. Ang mga gabay na tanong para sa interbyu ay ikinandado sa isang kabinet, at ang mga datos ng transkripsiyon ay itinago sa isang kompyuter na naka-encrypt ang *password* sa loob ng tatlong taon. Tanging ang mananaliksik lamang ang

nagsagawa ng transkripsiyon. Ang lahat ng mga pormularyo at mga datos ay itatapon at tatanggalin pagkatapos ng tatlong taon.

Resulta at Diskusyon

Sa bahaging ito, inilatag ang mga datos batay sa pagsagot sa mga layunin ng pag-aaral.

Anatomiya ng pagkababae

Ano ba ang anatomiya at ano ang pagkababae? Dapat ay problemahin muna ang mga ito. Sa puntong ito, ang salitang anatomiya ayon sa diksiyonaryo ay tumutukoy sa katawan ng tao. Ang terminong babae naman ay binigyang-kahulugan sa elektronikong diksiyonaryo ng UP, ito ang nakasaad:

ba·bá·e

pnr

1: Bio tumutukoy sa sex na may kakayahang magbuntis at manganak: BÁGNIT2, BAÍ3, BÉBAY, BÉBOT, BIÍ, DAME4, ÉBUBÓT, FEMALE, LAHÍGNIT, LÍBON1, PARAMPÓAN, SQUAW, TSIKS, WOMAN var babái, babáye, babáyi, bayí Cf ÁLE, BINÍBINI, DALÁGA, GIRL

2: Zoo sa hayop, may kakayahang magbuntis o mangitlog

3: Bot sa haláman, nagtataglay ng estrukturang panreproduksiyon na may elementong nagdudulot ng binhi

4: Mek idinisenyo upang lumapat sa bahaging laláki.

Maliwanag na katawan ang unang tanda ng pag-iral ng kababaihan. Sa ibang salita, ang bahagi ng katawan ng pagkababae ay umiinog sa kaniyang kakayahang magluwal ng sanggol. Umaalinsunod ito sa usaping biyolohikal at sosyolohikal na tanda ng pagkababae. Kung palalawigin, ang seks o kung isasalin ay kasarian, sumasaklaw ito sa katangiang biyolohikal na tumutukoy sa katawan at ang kakayahan nito. *Gender* ang salin nito sa Ingles ngunit noon, madalas ituring ang gender bilang *binary: men at women, girls at boys* na nakabatay sa biyolohikal na kasarian (sex) sa kapanganakan. Ngayon, kinikilala na ang gender sa isang mas kumplikadong konsepto. Ito ay isang panlipunan at kultural na konstruksiyon, at hindi lamang isang biyolohikal na katotohanan. Ang *gender identity* ay ang

panloob na pakiramdam ng isang tao tungkol sa kanilang sariling kasarian. Ito ay maaaring tumugma o hindi tumugma sa kanilang biyolohikal na kasarian. Kabilang sa *gender identities* ang *cisgender* kung saan ang *gender identity* ng isang tao ay tumutugma sa kanilang biyolohikal na kasarian, ang *transgender* na *gender identity* ng isang tao ay iba sa kanilang biyolohikal na kasarian. At ang *non-binary* kung saan ang *gender identity* ng isang tao ay hindi eksklusibong lalaki o babae. Ito ay maaaring kabilangan ng mga identidad tulad ng *genderfluid*, *agender*, at iba pa. Sa kasalukuyan ay patuloy ang ebolusyon ng *gender* sa mundo. Ang pag-unawa sa *gender* ay patuloy na nagbabago at umuunlad; mahalaga para sa paglikha ng isang inklusibo at respetadong lipunan. Sa wikang Filipino ang 'siya' ay puwedeng tumukoy sa tao o bagay, kaya mas bukas at *flexible* ang gamit nito sa kasarian. Kung gayon, mas *flexible* ang paggamit natin ng 'siya' sa ating sistemang pangkasarian. Kaya naman, kung sistemang *gender* ang pag-uusapan, mas demokratiko ang wikang Filipino maging ang iba pang mga wika sa Pilipinas. Nagpapahiwatig din ito na hindi *misogynist* ang ating wika o makiling sa lalaki. Bagamat kung hihimayin ang usaping leksikal nito ay mahirap sabihin na hindi ito *sexist*. Ang salitang kasarian na mula sa salitang-ugat na 'ari' ay tumutukoy sa bahagi ng katawan ng tao na may kinalaman sa pagpaparami o pagpoprodyus. Sumasagisag ito sa pagpapahalagang nakalakip dito. Kakaiba bagaman makatuwiran kung tatahipin ang pagsalikop ng biyolohikal sa sosyolohikal na gampanin ng kababaihan sa lipunan. Likas o *reproductive* na usapin sa pagiging babae ang magluwal, kumalinga, magbantay, maglaan ng pagkakataon samantalang likha o *productive* ang magparami ng likha, magbigay ng sustento, maglingkod, at magbahagi ng kaalaman. Tinukoy sa mga pag-aaral na *productive force* ang bunga ng pawis ng kababaihan samantalang *reproductive force* naman ang bunga ng katas at laman ng kaniyang katawan. Kaya anumang sagka sa pag-iral at pagkilos ng kababaihan ay krimen sa sangkatauhan. Kung ibubuod ang mga nirebyung artikulo hinggil sa anatomiya ng pagkababae, malawak ang naging talakay sa bahaging ito dahil saklaw nito hindi lamang ang biyolohikal na aspekto bagkus kasama rin ang dimensiyong sosyolohikal na gampanin ng kababaihan sa lipunan. Malalim ang naging epekto nito sa talakay ng kasalukuyang pag-aaral dahil umigpaw ito sa usapin ng kasarian.

Historikal na kasaysayan

Tahasang tinukoy sa bibliya ang relasyon ng lalaki at babae, nasa aklat ng Corinto na naglalaman ng mga salita ni Apostol Pablo, 1 Corinto 11: 8, ganito ang nakasaad: "Sapagkat ang lalaki ay hindi sa babae; kundi ang babae ay sa lalaki. Sapagkat hindi nilalang ang lalaki dahil sa babae; kundi ang babae dahil sa lalaki." Maliwanag na pantay ang lalaki at babae sa harap ng Diyos, habang kinikilala ang kanilang magkaibang papel at hayagang sinasabi na ang lalaki at babae ay kinakailangan ng bawat isa. Sa kasaysayan ng ating bansa, bago pa man tayo sakupin ng mga Espanyol, mataas ang katayuan ng kababaihan sa lipunan. Hawak nila ang karunungan dahil sa kamay nila nakasalalay ang pamumunong espiritwal.

Tinatawag silang babaylan o catalonan. May karapatan silang pangalanan ang kanilang anak, pumili ng mapapangasawa, makipaghiwalay sa asawa, may karapatang magmay-ari at magpamana, makilahok sa kalakalan, at iba pang mahahalagang gampanin sa lipunan. Ayon sa kronika, kung ang espiritwal na pamumuno ay nasa kababaihan nasa kalalakhian naman ang politikal na aspekto. Pareho ang pagpapahalaga sa datu at babaylan sa lipunan; kaya kung nais ng datu na maging babaylan kinakailangang 'magpakababae' siya upang magampanan ang prestihiyosong papel na ito. Napatunayan din sa ating kasaysayan ang mataas na katayuan ng kababaihan sa sinaunang lipunan. Kahit noong panahon ng mga Espanyol, umigpaw ang kahusayan ng kababaihan sa pangunguna ni Leona Josefa Tolentino sa kaniyang husay sa pagtula. Itinuring siyang kauna-unahang makata sa Vigan. Nakalikha siya ng mga tula sa Iluko at Espanyol sa edad pa lamang na sampu. Nilimbag ang kalipunan ng kaniyang mga tula sa International Encyclopedia of Women's Works at isinama sa eksibit ng Madrid ang kaniyang mga likha sa Exposicion General de Filipinas noong 1889 kahit siya'y apat na taon nang yumao. Nilimbag ang kalipunan ng kaniyang mga tula sa International Encyclopedia of Women's Works at isinama sa eksibit ng Madrid ang kaniyang mga likha sa Exposicion General de Filipinas noong 1889 kahit siya'y apat na taon nang yumao. Sa UP Talks, *Kasaysayan ng kababaihan sa Pilipinas*, tinalakay ni Camagay ang pagpuri ni Rizal sa kababaihan sa kaniyang liham noong 1888 sa kababaihang taga-Malolos na nagnanais matuto ng wikang Kastila. Nagkaroon ng pagkakataong makaboto ang kababaihan sa kauna-unahang pagkakataon noong 1937. Iwinagayway ang lakas ng kababaihan at iginiit ang pag-iral sa lipunan sa mga panulat nina Bautista, Matute, Quindoza-Santiago, Mabanglo, Barrios, Atienza. Masigla nilang sinagupa ang mga isyung domesticidad at politikang seksuwal sa kababaihan. Hindi nagpapatinag ang organisasyong Gabriela upang patuloy na ibandila ang kababaihan sa anumang hilakbot ng papel ng kababaihan sa lipunan. Sa diwa ng mga inilahad na pag-aaral hinggil sa historikal na kasaysayan madadalumat ang mga datos batay sa: Una, Paghahambing at Pag-uugnay ng mga Panahon- bagaman tinukoy ang mataas na katayuan ng kababaihan sa pre-kolonyal na panahon, ang pagtalakay sa epekto ng kolonisasyon ng Espanyol sa patuloy na ebolusyon ng papel ng kababaihan ay maaaring higit na mapalalim pa sa mga susunod na pag-aaral. Kailangan pa dito ang mas malalim na pag-aaral kung paano nagbago ang mga tradisyonal na papel ng kababaihan sa paglipas ng panahon, lalo na sa panahon ng kolonyalismo at sa modernong panahon. Gayundin, nangangailangan pa ng mas malalim na pagsusuri kung paano nagkaugnay ang konsepto ng bibliya sa mga tradisyonal na paniniwala ng mga Pilipino tungkol sa kababaihan. Pangalawang punto, ang Representasyon at Dibersidad- ang mga inilahad na halimbawa ng mga kilalang kababaihan ay kulang pa sa representasyon ng mga kababaihan mula sa iba't ibang sektor ng lipunan at rehiyon ng Pilipinas. Kailangan pa ng mas malawak na pagsusuri sa karanasan ng mga kababaihan mula sa iba't ibang etniko at sosyo-ekonomikong bakgrawn, at pagdaragdag ng impormasyon tungkol sa mga kababaihan sa rural na lugar at sa mga maliliit na komunidad, ay makapagbibigay ng mas malawak na pananaw. Pangatlo, Pagsusuri sa mga Implikasyon- kailangan ng mas malalim

na pagsusuri sa mga implikasyon ng mga pagbabago sa papel ng kababaihan sa lipunan, ekonomiya, at politika ng Pilipinas. Nangangailangan pa ng paglalahad ng mas malinaw na koneksiyon sa kung paano ang mga nakalipas na pangyayari ay nakakaapekto sa kasalukuyang sitwasyon ng kababaihan sa Pilipinas. Panghuli ay Paglalapat ng mga Teorya - ang paglalapat ng mga teoryang pangkababaihan sa pagsusuri ng kasaysayan ng kababaihan sa Pilipinas ay maaaring magbigay ng mas malalim na pananaw.

Usaping hermeyutika

Tuon ng pag-aaral ang pagtingin sa gampanin ng kababaihan sa lipunan. Dahil penomenolohikal ang pag-aaral, isinagawa ang hermeyutika sa pangangalap ng datos sa pamamagitan ng FGD. Ang mga kalahok sa kasalukuyang pag-aaral ay kinabibilangan ng apat na kababaihan mula sa iba't ibang panahon: Gen Z (1997-2012), Millennials (1981-1996), Gen X (1965-1980), Boomers/Gen Zones (1955-1964). Isinagawa ang panayam sa pamamagitan ng *single FGD* o mas kilala bilang tradisyonal na FGD. Pinagtibay ito sa pamamagitan ng paglalahad ng kanilang mga karanasan sa kanilang danas sa lipunan na kanilang ginagalawan. Sinuri ang mga datos na nakalap batay sa tatlong komponent: (1) Paghahati-hati ng mga tema, (2) Pag-aaral ng Teksto, at (3) Paghahanap ng Kabuluhan-Ikinahon sa talahanayan ang mga naging tugon ng mga interlokyutor. Inihanay ang mga ito batay sa kategorisasyon na naglalayong maipakita ang mga pangunahing tema at puntos na nagpapakita ng iba't ibang aspekto ng karanasan ng kababaihan sa lipunan. Nakatala sa ibaba ang datos:

Talahanayan 1

Kategorisasyon ng mga naging Tugon ng mga Interlokyutor

Kategorya	Perspektiba	Ilang Pahayag
<i>Patriyarka na Lipunan at Pamilya</i>	<ul style="list-style-type: none"> * <i>Dominasyon ng lalaki sa pagdedesiyon.</i> * <i>Tradisyonal na gampanin ng babae sa bahay.</i> * <i>Negatibong konotasyon ng pagiging babae.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> * <i>"Danas: Lumaki ako sa patriyarka na pamilya na ang bumubuo ng desisyon ay ang aking ama."</i> * <i>"Kababaeng tao..." o "Babae kasi..." mga pahayag na negatibo ang pahiwatig"</i> * <i>"Bilang isang babae unang inaasahan pa rin na saysay sa lipunan ay reproduksiyon o pagiging ina."</i> * <i>"Lumaki ako noong 1950s. Iba pa ang panahon noon. Ngayon, mas malaya na ang mga babae. Siyanga</i>

Paglaban sa
Diskriminasyon at
Pagpapatunay ng
Kakayahan

* Pagharap sa hamon sa trabaho at edukasyon.
* Paglaban sa pam-bubully at pagtatanggol sa karapatan.
* Pagtindig laban sa negatibong estéreotípo.

Pagbabago at Pag-unlad
sa Pananatw

* Pagkilala sa kakayahan ng kababaihan sa iba't ibang larangan.
* Pagkakaroon ng mga babaeng lider.
* Pagmulat sa mga isyu ng gender.

pala, ako rin iyong ayaw pag-aralin ng tatay kasi babae lang.”
* “Ipinaglaban ko ang aking karapatan bilang isang ina at babae.”
* “Ngunit, gayon din ang babae, nananaig ang dedikasyon sa pagsulong at paulit-ulit na titindig muli para sa sarili at kapuwa.”
* “Naging babaeng manunulat, babaeng radio broadcaster, babaeng aktibista, at babaeng lider.”
* “Ako rin ang laging namumura ng nanay ko kapag mainit ang ulo niya. Ang kuya namin, puwedeng matulog hanggang tanghali, ako, madaling-araw pa lang gising na dahil ngumangawa na ang aking bunsong kapatid. Kaya siguro ako bansot, di tulad ng mga kapatid kong lalaki, na matatangkad. Gayon man, hindi naman bansot ang utak ko dahil ako lang ang laging nag-uuwi ng mga medalya.”
* “Sa kasalukuyan, kung saan isinusulong ang pagiging progresibo at inklusibo sa lipunan, kinikilala na ang kakayahan ng kababaihan sa iba't ibang larang— sa iba't ibang aspekto.”
* “Sa panahon ngayon, sa tingin ko, mas nababawasan na ang konsepto ng pagiging 'patriyarka sa lipunan.”
* “I was not aware ng gender issues until pumasok ako sa pamantasan at maging miyembro ng Urduja.”
* “Successful naman ang mga kapatid ko, at mas mayaman sa akin, pero sa tingin ko, ako ang may

<i>Mga Positibong Danas at Pagpapalakas</i>	<ul style="list-style-type: none">*Pagkakaroon ng mga huwarang babae.* Pagiging matatag sa harap ng pagsubok.* Pagkakaroon ng pantay na oportunidad.	<p><i>pinakamalayong narating academically..."</i></p> <ul style="list-style-type: none">* "Naging modelo ko si nanay sa sipag at tiyaga sa paghahanapbuhay para maitaguyod kaming magkakapatid."* "Masasabi kong naging matatag akong babae sa gitna ng mga pagsubok sa buhay."* "Sa aming barangay, binibigyan ng pantay na oportunidad ang bawat mamamayan."
<i>Pakikitungo sa mga Lalaki</i>	<ul style="list-style-type: none">* May mga mabubuting lalaki.* Paglaban sa mga lalaking may mga negatibong asal.* Paghingi ng respeto.	<ul style="list-style-type: none">* "Ako ay mapalad na ang mga nakasama kong mga kalalakhian ay mababait at may paggalang sa kababaihan."* "Hindi po ako makikipagsabayan sa pataasan ng ihi o pagtatalo kasi ayaw ko ibaba ang level ng init ng ulo sa kanila. Kalmado lang ako habang pinoproseso ang sariling pagpapasiya."* "Bigayan dapat ng idea at respeto sa talino't kakayahan na hindi lang sampalataya sa iisang kasarian."* "Ako, sa bahay lang. Pati pakikipagtakbuhan sa ibang mga bata, ipinagbawal sa akin ng nanay ko kasi raw magkakasakit lang ako. So, special dahil ang puwedeng gawin ng boys, hindi puwede sa girl. Pero dahil ako ang only girl, sa akin naman iniisa ang mga gawaing bahay (bawal ngang maglaro dahil sakitin) pero hindi bawal magtrabaho sa bahay tulad ng paglilinis ng bahay, paglalaba,

*pamamalantsa, pag-aalaga sa
bunsong kapatid."*

Magkakaiba man ang kanilang panahon, umigpaw sa kanilang paglalahad ang binary na pagtingin sa mga kababaihan: minsan inilalagay sa pedestal at kung minsan naman ay isinasantabi depende sa sitwasyon. Nakakagulat na sa kabila ng neokolonyalismong panahon, may kababaihan pa ring naniniwala na mas malakas pa rin ang mga lalaki kaysa sa lalaki at mahina pa rin ang babae. Ngunit ang puwersang ito ay pilit na nilabanan ng kababaihan sa pamamagitan ng batas, iral pa rin ang VAWC. Pilit din itong nilalabanan sa pamamagitan ng pagbalikwas sa estereotipo na pakahulugan sa mga babae. Maging sa mga gampanin at gawain, ikinakahon pa rin sa mga gawain na dapat gawin dahil pambabae at hindi panlalaki, maging ito ay sa bahay o sa institusyon o sa trabaho. Magkagayunman, malilirip ang pinagmulan nito sa muhon ng pagpapalaki sa mga anak kung paano hinuhubog ang kanilang pananaw sa pamamagitan ng papel na ginagampanan ng tatay at nanay sa bahay. Malaki ang impluwensiya sa mga anak kung paano tinatrato ang babae sa bahay palang. May hayag at lihim na maisisiwalat at mabubulatlat dahil sa pag-iestereoripo. Palaisipan kung mamalasin na magkakaiba man ng panahon, nagkakaisa sa danas ng mababang pagtingin sa kababaihan bagaman hindi isang isyung pangkasarian pero talamak ang panggagahasa at eksploytasyon sa iba't ibang paraan na ibinabandera mula sa mga patalastas hanggang sa mga palabas ngayon kahit sa Netflix, Apple TV, Disney at iba pang platform.

Reimahinasyon ng kababaihan

Nagkakapalitan ng pagpapakahulugan sa mga konseptong "reimahinasyon," "redepinisyon," at "liberasyon." Bagamat magkakaugnay ang mga kahulugan, mayroon pa ring natatanging pagkakaiba. Sipatin ang paghahambing at pagtatambis ng ilang mga paraan kung paano maisasakatuparan ang "reimahinasyon" sa tatlong terminolohiyang inilatag: Tinalakay sa "*Usapang makababaeng talakayan: Ang babae sa panitikan, ang panitikan ng kababaihan*" ang salitang Redepinisyon o muling pagpapakahulugan ay karaniwang tumutukoy sa pagbabago ng kahulugan ng isang bagay. Sa konteksto ng kababaihan, ito ay maaaring mangahulugan ng pagbabago ng kung paano tinutukoy ang pagiging babae sa lipunan. Halimbawa, ang muling pagpapakahulugan sa "pagiging babae" ay maaaring magsama ng pagtanggap sa mga tradisyonal na estereotipo at pagbibigay-diin sa pagiging kumplikado at pagkakaiba-iba ng mga karanasan ng kababaihan. Sa isang banda, ang Liberasyon o pagpapalaya naman ay tumutukoy sa pagpapalaya mula sa mga paghihigpit at pang-aapi. Sa konteksto ng kababaihan, ito ay maaaring mangahulugan ng pagpapalaya

mula sa patriyarkal na kontrol at diskriminasyon. Ang pagpapalaya ay madalas na naiuugnay sa mga aksiyong pampolitika at panlipunan, tulad ng paglaban para sa mga karapatan ng kababaihan at pagtataguyod ng pagkakapantay-pantay ng kasarian, at ang terminong Reimahinasyon o muling paglikha ng bagong imahen. Ito ay higit pa sa simpleng pagbabago ng kahulugan o pagpapalaya mula sa paghihigpit. Nangangahulugan ito ng pagsasangkot ng paglikha ng isang bagong pananaw at realidad para sa kababaihan. Anupa't, ang reimahinasyon ay nangangailangan ng malikhaing pag-iisip at ang kakayahang mailarawan ng isang hinaharap kung saan ang kababaihan ay may ganap na kapangyarihan at awtonomiya. Dahil dito, ang terminong 'reimahinasyon' ay mas malalim ang lenteng dinudukal. Ito ay ang pagbuo ng mga bagong konsepto, mga bagong pananaw, at mga bagong realidad. Hindi lamang ito tungkol sa pagbabago ng kung ano ang iral na, kundi tungkol ito sa paglikha ng kung ano ang maaaring 'maging.' Maihahatag ang pagsasakatuparan ng reimahinasyon sa pamamagitan ng mga kongkretong paraan tulad ng pagtanggali sa mga estereotipo, tahasang pagtanggali sa mga tradisyonal na papel at inaasahan ng lipunan sa kababaihan, pagtataguyod ng mga lider na babae sa lahat ng sektor ng lipunan. Dagdag pa ang pagpapakita ng pagkakaiba-iba ng mga karanasan at kakayahan ng kababaihan, pagpapalakas ng boses ng kababaihan, pagbibigay ng plataporma para sa kababaihan na ibahagi ang kanilang mga kuwento at pananaw, pagbabago sa mga institusyon, pagtataguyod ng mga patakaran at batas na nagtataguyod ng pagkakapantay-pantay ng kasarian, paglaban sa diskriminasyon at pang-aapi sa mga lugar ng trabaho, paaralan, at iba pang institusyon. Kinakailangan din ang paglikha ng mga bagong naratibo kung saan ang pagsuporta sa mga artista, manunulat, at iba pang manlilikha ng sining ay iwinawagayway ang mga positibo at makapangyarihang imahen ng kababaihan. Alalaong baga, ito ay tahasang pagtanggali sa mga naratibo na nagpapakita ng kababaihan bilang biktima o mahina. Sa usapin ng edukasyon at kamalayan, ang reimahinasyon ay maisasakatuparan sa pamamagitan ng pagpapalaganap ng edukasyon tungkol sa pagkakapantay-pantay ng kasarian at pagpapataas ng kamalayan tungkol sa mga isyu na kinahaharap ng kababaihan. Nararapat din ang pagbuo ng mga komunidad ng suporta, pagbuo ng mga organisasyon at mga grupo na sumusuporta sa mga kababaihan, pagbibigay ng espasyo para sa mga kababaihan na magbahagi ng kanilang mga karanasan at magtulungan. Sa pamamagitan ng mga aksiyong ito, hindi matatawaran na ang reimahinasyon ng kababaihan ay maaaring maging isang katotohanan.

Daluminatin natin ang mga likha ng ilang magiging na babaeng manunulat hinggil sa kung paaanong maging babae sa panahong ngayon. Kailangang matahip ang reimahinasyon ng kababaihan tungo sa pagbalikwas ng pundasyon. Sa isang bahagi ng tula ni Mabanglo na may pamagat na "Ang Maging Babae" sinabi niyang:

Kasumpa-sumpa
Ang maging babae sa panahong ito.

Depinisyong pamana
ng nakaraa't kasalukuyan.

At dinugtungan pa niya:

Tunguhin ka't dahilan
ng di mabilang na bagay.

Susukatin ang ganda mo sa kama.
Ang talino'y sa pagkita ng pera.

Mapangahas ang depinisyong ibinigay niya sa papel ng babae sa lipunan. Pero sa huli may pasubali siya na magiging kasumpa-sumpa ang maging babae sa panahong ito kung:

Tunay, ang maging babae sa panahong ito'y
magiging kasumpa-sumpa lalo
Kung di babalikwas ang lahat,
matiim na magmumuni't magsusuri
Kahit masugat-sugatan ang sarili,
upang ang dugong
sa kabahagi lamang dumadaloy,
maglandas din sa isip at guniguni.

Direkta ang pagtukoy sa papel na dapat gawin ng babae upang maputol ang sumpang inilagak ng lipunan sa maling pananaw. Ibang lente naman ang pananaw ni Santiago sa kaniyang tulang "Ang Pagiging Babae," aniya:

Ayaw kong isumpa ang pagiging babae
Sa panahong ito, kabarong makata,
Kahit pa sugatan ang lahat ng sulok
Ng puso ko't kaluluwa.
Ayaw kong isuko ang kayariang
Ako rin ang bumubuo.

Tila sagot sa tula ni Mabanglo, idinugtong niya ang pagsang-ayon sa tula:

Totoong "kasumpa-sumpa
Ang maging babae sa panahong ito"

Ngunit may pasubali si Santiago:

Ngunit ang ganang akin
Ang pagkababae'y marami pang kahulugan
Bukod sa pagtutol sa kostumbre't kaugalian.

Ang pagiging babae'y pagkatha
Ng mga tulang di pa nalilikha;
Ang pagiging babae'y pag-awit
Ng awiting di pa naririnig;
Ang pagiging babae'y pagtuklas
Ng daigdig na di pa natutuklasan;

Ang pagiging babae'y paghubog
Ng mundong hindi pa nabubuo;
Ang pagiging babae'y pagluwal
Ng buhay na hindi nararanasan.

Ngunit higit sa lahat, ang pagiging babae'y
Higit pa sa lahat ng ito
Na tayong kababaihan lamang bilang tao
Ang tanging makatatanto.

Nilinaw ni Santiago ang pagiging kasumpa-sumpang kaakuhan ng pagkababae ay nakasalalay sa pamamagitan lamang ng de-kahong paniniwala, ng parametrong nilikha ng lipunan, at ng mga puwersang nililikha ng paniniwala.

Sa persepsyon ng mga lalaki may dalawang kapangyarihan ang mga kababaihan at ang mga kapangyarihang ito ay iwinawasiwas sa kalalakihan. May kumpirmasyong tinutungo: (1) ang kakayahang magpahayag ng damdamin at ang kakayahang magbigay ng pagkumpleto sa pagkatao ng lalaki. Ang mga babae ay nakikitang mas bukas at malinaw sa kanilang komunikasyon. (2) may paniniwala na kailangan ng lalaki ang babae upang maging buo at ang tagumpay ng lalaki ay kadalasang may babae sa likod nito. Ang ganitong paniniwala ay maaaring magmula sa kawalan ng tiwala sa sarili ng mga lalaki, imahen na hinuhubog ng patriyarkal na lipunan.

Sa papel ni San Juan (2022) na may pamagat na "Panimulang Pagsubok sa Interpretasyon ng Panulat ni Lualhati Bautista," tinalakay niya sa bahaging Sakripisyo ng Babaylan o Kulam ni Eba ang usapin ng maternidad. Aniya, napakaimportanteng proposisyon ito: ang kulto ng maternidad ay aparato ng pagkontrol sa gawi at asal ng kababaihan, panuntunang isinaloob ng maraming ina. Ito'y nagsilbing matris ng ilusyon ng ahensiya/aktibong kapasidad upang pagtakpan ang kanilang pagkalukob sa patriyarkang poder." Balikan natin ang argumento sa pamagat palang: "Nakakahomopikonensis na

Pagtingin sa Kababaihan.” Ang pagdomina sa kababaihan ay produkto ng kung paano nahahati ang mga gawain sa lipunan, na nakabatay sa kung paano dapat ang produksiyon. Sa madaling salita, ang diskriminasyon sa kasarian ay may historikal at materyal na ugat. Nang ang kababaihan ay nakakulong sa tahanan at hindi na nag-aambag sa merkado, ang kanilang estado ay bumaba. Ang mga lalaki, bilang tagagawa ng mga produkto, ay nagkaroon ng kontrol sa yaman, na nagresulta sa pagiging mababang posisyon ng kababaihan. Ngunit sa paglaon ng panahon, nadoble ang pasakit ng kababaihan dahil bukod sa domestikadong gawain ay kailangan na ring magtrabaho sa industriya upang matustusan ang mga gastusin sa bahay at sa pag-uwi ay gawaing bahay pa rin ang nakaabang. Subordinasyon pa rin ng kababaihan ang umiigpaw na nagmumula sa dibisyon ng gawaing panlipunan na nakabatay sa umiiral na moda ng produksyon. Ang ganitong kalagayan ng historikal-materyalistiko ay nagpapakita ng di-pantay na pagsukat sa kasarian. Sa huli, ang pagbalikwas sa mga kadenang pananaw na ito ay kakalas sa pagkahulagpos ng bawat paniniwala na hindi dapat maipamana na isang *significant milestone* na nilalandas ng kababaihan, *iconosity* sa ating kasaysayan at sa darating pang salinlahi. Epistemolohiya itong isinasadlak ngunit kailangan ng pagbalikwas tungo sa reimahinasyon. *Non-binary* dapat ang inilalatag at hindi de-kahong paniniwala at gampanin na dapat gawin ng kababaihan. Samakatuwid, nagkakaiba tayo sa bigat o gaan ng pangangailangan o maging ng kaginhawaan. May talinghaga ang kasarian na dapat na limiin. May tamang pagkilos na dapat isipin, kung kailan at kung saan. Mga batas etika na dapat dalumatin dahil may pagkiling.

Sa artikulong ito, ang pagpili ng mga manunulat na babae tulad nina Mabanglo, Santiago, at Bautista ay hindi nagkataon lamang. Ito ay batay sa isang maingat na proseso ng pagpili na naglalayong makakalap ng mga akda na nagpapakita ng malalim at kritikal na pagsusuri sa karanasan ng kababaihan sa lipunan. Pinili ang mga feministang manunulat batay sa sumusunod na krayterya: (1) Kaugnayan sa tema ng talakay, (2) Kritikal na pagsusuri, at (3) Representasyon ng iba't ibang pananaw. Sa kabuoan, ang mga manunulat na inilalahad sa pag-aaral ay may malaking impluwensiya sa panitikan at diskurso ng kababaihan sa Pilipinas. Hindi matatawaran ang kanilang mga akda na nagbigay ng mahalagang kontribusyon sa pag-unawa sa mga isyu ng kasarian at ang pagtataguyod ng mga karapatan ng kababaihan. Ibig sabihin, sa pamamagitan ng pagpili ng mga babaeng manunulat, ang pag-aaral ay naglalayong makapagbigay ng malalim at komprehensibong pagsusuri sa konsepto ng 'reimahinasyon ng kababaihan' at ang pangangailangan para sa pagbabago sa pananaw ng lipunan.

Kongklusyon

Sa liwanag ng mga inihanay na datos, ang reimahinasyon ng kababaihan ay isa pa ring *milieu* na tumutukoy sa panlipunan o kultural na kapaligiran. Kung isasakonteksto, ito ay isang kondisyon o pangyayari ng mga taong bumubuo sa kapaligiran ng isang tao; mga

taong kumikilala sa kababaihan. Paano ba iginuguhit ng lipunan ang kababaihan na para bang sila ang may likha? Sino ang nagdidikta ng kagandahan? Ayon kay Santiago (1993), “mababago at babaguhin mismo ng publiko ang mga de-kahon na diskursong pampolitika at panitikang itinakda ng mga tagapamansag ng kultura upang ito’y tumalima sa ninanasa ng mismong publiko nito kung saan kabilang ang kababaihan.” Sa pagsusuri ng mga datos, malinaw na ang 'reimahinasyon ng kababaihan' ay hindi lamang isang teoretikal na konsepto, kundi isang aktibong proseso ng pagbabago sa panlipunan at kultural na kapaligiran. Ito ay nangangailangan ng pagkilala na ang kasalukuyang pagtingin sa kababaihan ay produkto ng mga panlipunang konstruksyon at hindi ng likas na katangian. Maisakatuparan lamang ang 'reimahinasyon' sa pamamagitan ng mga kongkretong hakbang. Una sa usapin ng edukasyon at kamalayan. Pangalawa, ang pagbabago sa mga institusyon lalo na sa pagpapatupad ng mga batas at patakaran na nagtataguyod ng pantay na oportunidad para sa kababaihan sa trabaho, edukasyon, at politika. Pangtalo, ang pagpapalakas ng boses ng kababaihan sa pamamagitan ng pagbibigay ng plataporma para sa kababaihan. Panghuli ay ang pagbabago ng kultural na pananaw. Kung gayon, ang pagtingin at pagtrato sa kababaihan ay naglulundo batay sa kultura na itinakda at idinikta ng kaniyang lipunan at kinamulang kabihasan na nang lumao’y kinapamihasaan. Ang paglaya ng kababaihan ay hindi magsisimula sa pananahimik, kundi sa kritikal na pag-unawa sa sariling pagkaalipin—dahil ang pagbaklas sa mga maling paniniwala at pagpapailanlang ng sariling tinig ang tunay na ugat ng pagbalikwas.

Rekomendasyon

Penomenolihikal ang disenyo ng pag-aaral kung saan gumamit ng FGD sa mga interlokyutor ng pag-aaral. Kaugnay nito, iminumungkahi na dagdagan pa ang mga interlokyutor sa kategorisasyon ng edad upang mapaghambing ang mga perspektiba nila sa mga kababaihan sa kanilang panahon at mapalawig ang dalumat hinggil dito. Iminumungkahi rin ang ibang disenyo ng pag-aaral upang matukoy ang relayability at baliditi kung iyon ang praxis ng pag-aaral. Upang matiyak ang mas matibay at maaasahang resulta, kinakailangan ng pag-aaral ang paggamit ng mas malaking bilang ng sampol ng populasyon. Para sa mas kumpletong representasyon, kailangang isama ang mas maraming kalahok sa FGD, kasama ang mga salik tulad ng lokasyon, sosyo-ekonomikong kalagayan, at kultural na pinagmulan. Ang isang longitudinal na pag-aaral ay makakatulong din upang mas maunawaan ang ebolusyon ng pananaw ng kababaihan. Sa isang banda, kinikilala na ang kasalukuyang pag-aaral ay maaaring mapalawak sa pamamagitan ng paggamit ng iba pang mga teorya tulad ng intersectionality, postcolonial feminism, o queer theory upang mas mapalalim ang pagsusuri sa mga susunod na pananaliksik. Dagdag pa rito, iminumungkahi ang malalim na pagdukul sa iba’t ibang katawagan sa mga kababaihan ngayong ikadalawampu’t isang siglo. May mga *software program* na makatutulong sa pagsusuri ng mga kwalitatibong datos, tulad ng NVivo o ATLAS.ti. Ang mga programang

ito ay nagbibigay ng mga tool para sa coding, pagsusuri ng tema, at paggawa ng mga komprehensibong ulat ng natuklasan sa pag-aaral. Sa huli, iminumungkahi ang malalim na pagsusuri sa papel ng media at kulturang popular sa paghubog ng mga estereotipo at representasyon ng kababaihan; at ang paggamit ng mga perspektiba mula sa iba't ibang disiplina, tulad ng sosyolohiya, antropolohiya, at sikolohiya na maaaring magbigay ng mas malawak na pananaw sa konsepto ng reimahinasyon.

Sanggunian

- Jose, M. D. (2012). Kababaihan sa epikong Filipino. *Dalumat EJournal*, 3(2).
- Leona Florentino. (n.d.). *Sa Grokipedia*. https://grokipedia.com/page/Leona_Florentino
- Mabanglo, R. (n.d.). *Ang maging babae ni Ruth Es. Mabanglo*. tagaloglit.blogspot.com. <https://tagaloglit.blogspot.com/2013/02/ang-maging-babae-ni-ruth-es-mabanglo.html>
- Open Talk | Tindig sa tinig: Ang kababaihan sa wika at panitikang Filipino. (n.d.). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=z3D3RUYGE28>
- San Juan, E. (2021). Panimulang pagsubok sa interpretasyon ng panulat ni Lualhati Bautista. *Daluyan: Journal ng Wikang Filipino*, 27(1).
- Santiago, L. (1993). Mga panimulang tala ukol sa panunuring Malay sa kasarian. *Sa LAGDA*. UP Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas.
- Santiago, L. (n.d.). *Ang pagiging babae*. tagaloglit.blogspot.com. <https://tagaloglit.blogspot.com/2013/02/ang-pagiging-babae.html>
- UP TALKS | Kasaysaysan ng kababaihan sa Pilipinas | Dr. Ma. Luisa Camagay. (n.d.). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qn5yPqbEPMI>
- Usapang makababaeng talakayan: Ang babae sa panitikan, ang panitikan ng kababaihan. (n.d.). [Video]. Facebook. https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=919747145494267